

Hudební stránka opery

Jára Cimrman

ZDENĚK SVĚRÁK

Tak když už se umíte orientovat v ději, nakonec už jen pár slov k hudební stránce operety. Dodnes nedocenění význam má jeho způsob kompozice operetních předeher. Cimrman v nich totiž, na rozdíl od všech tehdejších skladatelů, zásadně nepracoval s vedlejšími a už vůbec ne s nějakými hlavními melodickými motivy. Cimrman pracuje pouze s hudebními mosty, přechody, výplněmi až vyčpávkami a vytváří tak zvláštní atmosféru plnou svérázného napětí, které je neustále stupňováno pravidelným střídáním dvou prvků: prvku očekávání a prvku zklamání. To je typický příklad jeho slavné frustrační kompozice. Pokud jde o rekonstrukci zpěvohry samé, zvolili jsme doslova pietní úpravu. Do notového záznamu jsme prakticky nesáhli, on taky skoro žádný nebyl. Tam kde existuje dílo jen ve zbytcích klavírního partu, tam uslyšíte klavír, tam kde se dochovala torza orchestrálního zápisu, tam zazní v plné šíři celý orchestr. Na několika místech, právě v těchto švech, došlo sice k určitým tóninovým nesrovnalostem, které odborníka dráždí, ale vy si jich ani nevšimnete.

Teď mi dovoluňte abych svojí přednášku rád přerušil. Možná, že už o tom víte sami z denního tisku, že na pražské konzervatoři byla konečně otevřena večerní škola Cimrmanologie. My z toho máme nelíčenou radost, dalo to práci a zejména nás těší, že už máme prvního posluchače: je to žák 1. ročníku Petr Brukner z Brandýsa nad Labem - on studuje dálkově. A Petr Brukner si pro dnešní večer připravil svůj první - a myslím, že velice zajímavý - referát. Prosím tedy Petra Bruknera.

BRUKNER:Tak... já jsem si měl připravit referát na téma "Grafická stránka... cimrmanova...".

SVĚRÁK:Dobře ! Tak v podstatě si počínáte velice dobře, ale mě to neříkejte, tady posluchači jsou na Vás zvědaví. Pěkně nahlas, aby to všichni slyšeli.

BRUKNER:Tak já jsem si měl připravit referát na téma "Grafická stránka cimrmanova notového záznamu".

SVĚRÁK:Na mě se vůbec neohlížejte, já jako bych tu nebyl.

BRUKNER:Tak... Osnova: Za "á" notová osnova, za "b" nožičky, za "c" závěr.

Za "á" notová osnova: Zjistil jsem, že Cimrman nepsal noty jako ostatní skladatelé na notový papír. Cimrman psal noty na čistý pauzovací papír bez linek. Linky měl na tvrdé podložce, na kterou pauzák přikládal...

SVĚRÁK:No, tak jistě víte, proč to tak dělal.

BRUKNER:Notový papír byl drahý !

SVĚRÁK:No to byl, ale co také tenkrát nebylo drahé, že ? K tomu ho vedl jiný důvod, zkuste na to přijít !

BRUKNER:Cimrman měl málo peněz !

SVĚRÁK:To nám jinými slovy říkáte stále totéž, nemáte to tady někde dál ?

BRUKNER:Dál už tady mám jenom nožičky a závěr.

SVĚRÁK:No... Tak to bylo přece kvůli transpozici. Cimirman potom pouhým posunutím pauzáku po podložce nahoru nebo dolů transponoval celou skladbu výš nebo níž. Tím si ušetřil spousty namáhavé práce - kdo jste někdy transponoval, dáte mi za pravdu. Ovšem je třeba říci, že nám badatelům tím prací zkomplikoval. My totiž často nevíme kam pauzák na podložku přiložit - jak vysoko a řada skladeb je pro nás tím nečitelná. Zvláště taková maličkost nám ztěžuje výzkum, že Cimirman psal zásadně všechny nožičky od not - půlových, čtvrtových a tak dále, směrem dolů. Kdežto my... ale to už víte jistě Vy jak píšeme nožičky ?

BRUKNER:Od noty "h" nahoru píšeme nožičky dolů a od noty "h" dolů píšeme nožičky nahoru... né... dolů... nahoru.

SVĚRÁK:No... dobře, dobře. Ale pokračujte dál, já jsem Vás přerušil.

BRUKNER:Za "b": nožičky. Když Vy už jste to říkal...

SVĚRÁK:Co jsem říkal ?

BRUKNER:Že Cimirman psal nožičky všech not směrem dolů.

SVĚRÁK:Dobře, ale nějak šířeji jste o tom nepojednal ?

BRUKNER:Šířeji ?! ...ne.

SVĚRÁK:Tak to přeskočte a přejděte k dalšímu bodu.

BRUKNER:Za "c": závěr: Cimirmanův způsob zápisu not byl na svou dobu neobvyklý a odlišoval se výrazně od způsobu, jakým zapisovali noty tehdejší význační skladatelé jako například: Bach...

SVĚRÁK:Pěkně celé !

BRUKNER:...Offenbach, Marie Weber, Glinka, Musorský, Rimský a Korzakov.

SVĚRÁK:Já myslím, že napoprvé to nebyl špatný referát. Děkujeme Vám.